

BUITEN

23^E JAARGANG N^O. 32

ZATERDAG 10 AUGUSTUS 1929

Foto Carmen Hertz

DOOR TURKĒSTAN. DE STRAAT DER GRAVEN, SCHACH SINDA BIJ SAMARKAND

Redactrice: RO VAN OVEN
INHOUD:

DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (2)	BLZ. 374
DE NIEUWE WEDSTRIJD: KORTE VERHALEN	BLZ. 375
HILLEGOM (GEÏLL.), DOOR W. F. FRANKEN	BLZ. 376—378
TELEPATHIE BIJ DIEREN, DOOR G. DE GRAAF	BLZ. 378
EENE REIS DOOR RUSSISCH TURKESTAN IN 1928 (GEÏLL.), DOOR CARMEN HERTZ. (VERTALING H. M. M.)	BLZ. 373, 379
PARIJS DOOR DE EEUWEN HEEN (GEÏLL.), DOOR H. NEUMANN	BLZ. 380—381
ONTVANGEN UITGAVEN	BLZ. 385
VAN EEN TOCHT DOOR DE WACHAU (GEÏLL.) (SLOT), DOOR F. WASCHNITUS	BLZ. 383
IN HET RIJK DER STILTE, (IN HET ONBEKENDE DUISTER) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (9)	BLZ. 384
DE R. K. PARKKERK MET GEZICHT OP HET VOORHOUT TE 'S-GRAVENHAGE (ILL.)	BLZ. 384

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam- en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

De doolhof der dwaasheid

ROMAN VAN SCHERPZINNIGHEID, DWAASHEID EN HUMOR

2) DOOR RALPH SPRINGER

VERGEET niets, Joris Jochem,” pruttelde hij intuschen. „Je duimafdrukkenboek kan je te pas komen, jongen.”

Hij stak het dikke, besmoezelde boek in den eenen binnenzak en de revolver, die aan den wand hing, in den andere. Vervolgens nam hij een bijl en stak die met den steel in zijn broekzak.

Een minuut later liep hij op straat en keek opletterend om zich heen. Doch geen der voorbijgangers, die hij passeerde, scheen hem toe de inbraak bij de Middellandsche Bank te hebben gepleegd.

„Het signalement is een beetje onvolledig, Joris Jochem,” mopperde hij voor zich heen. „Onbekend is onbekend. Ik moest hem maar zoo gauw mogelijk bekend maken.”

Hij was nauwelijks van huis, toen Jack Munnik, vermomd in zijn roode pruik en bakkebaarden, bij Joris Jochem's woning aanbelde.

„Vader is net weggegaan,” zei Stientje en keek den roodharigen man met verstandige oogjes aan. „Maar als U even wilt plaats nemen in de wachtkamer?”

Munnik volgde haar en bleef een oogenblik als perplex op den drempel staan. De wachtkamer van Joris Jochem was aan alle vier zijden behangen met groote afbeeldingen van bekende personen op staatkundig, financieel en wetenschappelijk gebied. En onder elk portret stond iets geschreven.

Uit eeuwige dankbaarheid aan mijn vriend Joris Jochem.

Graaf Otto de Mirakuleuze.

De wakkeren detective Joris Jochem, mijn innige vriendschap. Millionair Gerard von Rotschild.

Munnik las een tiental van die opschriften, allen verschillend opgesteld en ondertekend met beroemde namen, hoewel in hetzelfde handschrift. Alle opschriften voerden den geest van dankbaarheid en vriendschap voor den grooten detective Joris Jochem, die hun, naar het scheen, eens een grooten dienst had bewezen.

„Ik speel met vuur,” fluisterde hij. „De vriend van zoveel groote mannen laat zich niet bedriegen. Maar toch — ik wil niet ontdekt worden en moet elke kans op veilige ontsnapping wagen.”

Zachtjes verliet hij het vertrek en de woning. Als vele misdadigers, die zich altijd opnieuw voelen aangetrokken tot de plek hunner misdaden, wandelde hij allereerst naar het gebouw der Middellandsche Bank. Ook daar drongen vele menschen voor den muur, waarop kennisgevingen waren geplakt, tezamen. Doch tot zijn verbazing bemerkte Munnik dat het publiek minder zijn aandacht op de plakaten vestigde, dan wel op iets dat veel lager was.

Plotseling joelden luide stemmen twistend dooreen. Direct daarop snerpte een politiefluitje.

Munnik's eerste opwelling was te vluchten, zich ergens te verbergen en spoedig op reis te gaan. Doch hij bedwong zich. Vluchten beteekende zich verraden. En, wie weet of hij door weg te hollen, niet juist in de grijpende handen der politie liep.

Zijn weifeling duurde maar kort. Eenige minuten na het signaal drongen van weerszijden politieagenten te paard en te fiets de straat in. Kommando's klonken, mannen stegen af en werkten zich door het publiek heen.

Toen de ingang der Bank vrij was, bemerkte Munnik tot zijn schrik dat voor een kelderrooster, aan de straat, een kleine dikke man gehurkt zat. Zonder acht te geven op de politie, voelde hij aan de traliën en klopte hij met een bijl op het hardsteen.

Munnik herkende in hem den dikken man die het plakkaat had gelezen: Joris Jochem.

„He, jij, sta eens op!” zei een brigadier norsch. „Of moet ik ik je overeind sleuren?”

Joris Jochem keerde zich om en wierp den brigadier een sarcastischen blik toe.

„Ik ben Joris Jochem,” zei hij waardig. „Wil je soms mijn kaartje zien?”

„Nee, je gezicht is kaartje genoeg”, antwoordde de brigadier wrevelig. „Je zult nét zoo weinig van den inbreker vinden als wij, denk ik.”

„Opmerken,” vriend, zei de detective ironisch, stond op en stak zijn bijl in den broekzak. „Opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden.”

Munnik trad naderbij, zijn angstig gezicht op den detective gevestigd.

„Wil je bijgeval zeggen dat jij al een spoor hebt ontdekt? vroeg nu de brigadier. „Wát heb je dan opgemerkt?”

„Iets van zéér veel gewicht,” antwoordde Joris Jochem, met sluwen glimlach. „De inbrekers zijn in geen geval door het kelderrooster in de Bank gedrongen.”

„Dank je de koekoek,” bromde de brigadier. „Daar komt zelfs geen rat door heen. Maar hoé dan wel?”

„Dat is een andere zaak; goeden dag heeren.”

Als gehypnotiseerd volgde Munnik den kleinen, dikken detective. Twee straten verder verhaastte hij zijn tred en tikte hem op den schouder.

„Ik moet U even spreken,” zei hij schor. „Ik geloof dat ik U een inlichting van belang kan verschaffen.”

DERDE HOOFDSTUK

EEN WAARDEVOL DOCUMENT

Even later zaten de twee mannen tegenover elkaar in den hoek van een café.

„Als ik mij niet vergis,” fluisterde Munnik, met moeite zijn ontroering bedwingend, „dan heb ik het genoeg met den detective Joris Jochem aan één tafel te zitten.”

De detective knikte een beetje verwaand, trok zijn bijl uit den zak en legde die met een slag op tafel. Een leeg glas wipte op en viel aan stukken.

„Ik geneer me er niets voor, detective te zijn!” riep hij op brallenden toon. „Er is niet één in de heele wereld die me zelfs de allerkleinste misdaad kan aanwrijven. Integendeel, ik spoor de misdadigers juist óp en maak dat ze hun gerechte straf bekomen.”

Een kellner kwam haastig aangelopen en keek hem streng aan.

„Dat glas moet betaald worden, mijnheer,” zei hij, kortaf. „Het was méér dan moedwil.”

„Op vijf maal honderdduizend gulden kan makkelijk een nieuw glas overschieten, denk je ook niet?” antwoordde de detective, schamper.

„Mij best,” zei de kellner en wreef zich, schijnbaar onwillekeurig, over het voorhoofd.

Hij keek daarbij Munnik aan, doch deze wendde den blik af. Toen Joris Jochem echter dat gebaar bemerkte, wreef hij voorzichtig en nadenkend met den vinger langs zijn linker-neusvleugel.

„Wát zal het wezen, heeren?”

„Dat wat déze heer gelieft te bestellen,” zei Joris Jochem, gevat.

„Twee bier,” zei Munnik.

De kellner ging.

„U sprak immers van de bankpremie, nietwaar mijnheer?”

„Juist. En die zal ik, met Uw verlof, in de wacht sleepen.”

De dikke detective wreef zich vergenoegd in de handen.

„Hebt U al bepaalde aanwijzingen, dat U zoo beslist spreekt, mijnheer Joris Jochem?”

„Niet vragen maar”

„Maar?” vroeg Munnik, in spanning.

„Maar de consumptie betalen,” vervolgde Joris Jochem leep. „Dáár is de kellner juist.”

Munnik betaalde. Toen ze weer alleen waren legde hij, schijnbaar onachtzaam, een verfrommeld stukje papier op tafel. Joris Jochem sperde zijn oogen wijd open.

„Wat is dát mijnheer eh?”

„Munnik!”

„Juist, Munnik. Wát is dat, mijnheer Munnik?”

„Iets waaromtrent ik Uw oordeel wilde vragen. Ik zag het vóór de Bank op straat vallen, toen iemand zijn zakdoek greep.”

Joris Jochem luisterde niet langer en nam het papiertje. Hij las twee, drie maal achtereen het briefje van Bill Bully en scheen zich er niet aan te kunnen verzadigen. Hij verwrong intusschen zijn gezicht, om er zoo onbevangen moge-uit te zien. Wat hij las, was immers een zeer waardevolle aanwijzing tot het gevangennemen der bankinbrekers.

Eindelijk keek hij weer op. Hij was er nu van overtuigd dat Munnik, die tegenover hem zat, de grootste gek óf de onmogelijkste domkop was, die er op aarde rondliep. Dit briefje immers betekende nagenoeg zooveel als een cheque van vijf honderdduizend gulden. En dát droeg hij met zich rond, als een waardeloos stukje krantenpapier.

„Kent U den man die dat briefje liet vallen?” vroeg hij.

„Ik heb alleen zijn rug gezien.”

„Dus U hebt geen foto van hem genomen?”

Joris Jochem fronste de wenkbrauwen, als wist hij het antwoord al.

„Nee, tot mijn spijt, niet,” zei Jack Munnik, schijnbaar bedrukt.

„En zelfs geen duimafdruk?” vroeg de detective, leep maar schamper.

Munnik schudde schuld bewust het hoofd.

„Ik wist niet dat je dat doen moet, als iemand een papiertje laat vallen,” zei hij zacht. „Heeft die onzin dan iets te beteekenen?”

„Luister!” zei Joris Jochem, nu met zijn brallende stem. „De Middellandsche Bank is door twee inbrekers bestolen voor een waarde van millioenen guldens. Eén van die twee noodigt den ander uit, hem overmorgen om vier uur te ontmoeten op Trafalgar Square in Londen. Waarom, denkt U wel, mijnheer Munnik?”

„Misschien moet hij hem iets zeggen,” antwoordde deze, na kort nadenken.

„Juist!” Joris Jochem lachte snijdend. „Hij wil hem zeggen dat ze met hun geroofd kapitaal veiliger zijn in Londen dan in Amsterdam.”

„Drommels!” riep Munnik, als ging hem nu een licht op.

„Ja, drommels,” boodste de detective hem na, met minachtende stem. „Omdat ze daar veiliger zijn voor Joris Jochem. Begrijpt U mijnheer?”

Munnik knikte.

„Maar ze hebben het mis!” brulde de detective. „Ik zal die twee betrappen, al moest ik er voor van Trafalgar Square niet één steen op den ander laten staan. Ik, Joris Jochem. *Opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden!*”

De kellner trad naderbij.

„Mijnheer!” zei hij op luiden toon, „wilt U alsjeblieft wat zachter spreken. Er zijn méér menschen hier dan U beiden. En het café is geen markt.”

Joris Jochem richtte zich gekrenkt op. Maar zijn hoofd reikte niet tot de kin van den kellner.

„Kellner,” zei hij op indrukwekkenden toon, „hoed je als je ooit een inbraak of een moord hebt gepleegd, *want dan zal ik jou het zwijgen opleggen*. Kom, mijnheer Munnik. Op Trafalgar Square wenken vijf maal honderdduizend gulden ons.”

„U is een man met zéér beperkte geestvermogens,” zei hij, toen ze op straat liepen. „Maar, ik kan U toch noodig hebben want U hebt den rug van een dier mannen gezien, Hebt U er een denkbeeld van, hoe die ander, die Bill Bully, er uit ziet?”

Munnik schudde het hoofd.

„Dat verwachtte ik ook eigenlijk niet,” ging Joris Jochem met medelijdende stem voort. „Het is gelukkig voor mij dat ik al een Watson heb.”

„Een wát?”

„Een Watson! Hebt U Sherlock Holmes niet gelezen? Mijnheer, ik beklag U. U bent in staat de inbrekers tegen het lijf te loopen en hen de koffers met goud te helpen dragen, zónder hen te herkennen.”

Of, zóú U, morgen aan het station den rug kunnen herkennen?” vroeg Joris Jochem dringend. „Denk eens goed na.”

Munnik spande zijn hersenen in, doch schudde dan mismoedig van nee.

„Ik vrees van niet.”

„En ik verwachtte niet beter. Enfin, U gaat mee en U deelt voor een twaalfde in de premie, Wacht morgen maar om acht uur vóór het Centraal-Station op mij. Dan breng ik U meteen in kennis met mijn Watson.” (*Wordt vervolgd*)

DE NIEUWE WEDSTRIJD

KORTE VERHALEN

De foto-wedstrijd, door „BUITEN” uitgeschreven, heeft uitnemende resultaten opgeleverd, gelijk de lezers van „BUITEN” gedurende de afgelopen maanden hebben kunnen aanschouwen. Daarom meenen wij, dat een nieuwe wedstrijd de belangstelling van vele onzer lezers zal wekken. Ditmaal willen wij hen, die beter de pen (of schrijfmachine!) dan het fototoestel hanteeren, gelegenheid geven met elkaar te wedijveren in de kunst van het vertellen.

VOORWAARDEN

We vragen *korte* verhalen, liefst over een onderwerp dat in verband (mín of mèer verwijderd) staat met „BUITEN”, met het buitenleven.

De verhalen, die 800—1200 woorden mogen bevatten, moeten worden ingezonden vóór 1 September 1929 en geadresseerd worden aan de Administratie van het weekblad „BUITEN”, Rokin 74—76, Amsterdam. Op de enveloppe dient te worden vermeld: *Wedstrijd „Korte Verhalen”*.

Iedere inzender mag slechts één verhaal insturen.

PRIJZEN

Als prijzen worden uitgelooft:

Walter Crane: Kunst en Samenleving.

Emilie Kerckhof: Java.

Een jaar-abonnement op „BUITEN”.

Verder een aantal premies:

Charles G. D. Roberts: Menschen en Dieren.

Charles G. D. Roberts: Hoeven en Klauwen.

Ellen: Twee vrouwen.

Ellen: Een Vriendschap.

De met een prijs bekroonde verhalen zullen in „BUITEN” worden gepubliceerd en gehonoreerd resp. met / 50.—, / 35.— en / 20.—. De met een premie bekroonde verhalen zullen eveneens gepubliceerd worden en gehonoreerd met / 15.— per stuk. Uit de niet-bekroonde zal een keuze worden gedaan: deze zullen (na overleg met den auteur) in „BUITEN” worden opgenomen tegen het gewone honorarium.

JURY

De bekroningen zullen worden toegewezen door een jury, bestaande uit: Mr. P. H. RITTER, Hoofdredacteur van het Utrechtsch Dagblad, Mevrouw M. C. VAN ZEGGELEN, letterkundige, Mevrouw RO VAN OVEN, Redactrice „Buiten”.

Foto L. Blok

HILLEGOM. HET HOF VAN HILLEGOM THANS IN GEBRUIK ALS RAADHUIS EN GEMEENTESECRETARIE.
IN HET PARK TULPENBEPLANTING

HILLEGOM

„Ik Vroeg waar de regenboog zijn kleuren laat
Wanneer hij tanen gaat;
En, vroeg ik, waar
De avondzon de hare?

Maar nu eerst weet ik het:
Holland, ik zag uw tulpenvelden al
Hun kleurgetijen storte' op Lente's schal,
Een springvloed van koeluur, en 't werd mij klaar,
Sinds weet ik waar".¹⁾

WIJL deze periodiek zich noemt: „een Geïllustreerd Weekblad aan het Buitenleven gewijd", acht de beschrijver van landstreken en dorpen zich ten eenenmale verplicht, vóór alles zijn volle aandacht te schenken aan het daar aanwezige natuurschoon en dit in zijn artikel zooveel mogelijk naar voren te brengen. Wat zulks betreft nu, ziet hij zich ten opzichte van de belangrijke plaats Hillegom stellig voor een eenigszins eigenaardige taak gesteld, want — klinkt het niet paradoxaal? — vermeldenswaardig natuurschoon moet daar met een Diogeneslantaarn gezocht worden, terwijl het er toch feitelijk in zóó overvloedige mate voorhanden is, dat het dorp te zijner tijd juist om die reden als 't ware door landgenooten en zelfs door vreemdelingen overstroomd wordt! — *Te zijner tijd!* — en dat wel op te vatten in uiterst beperkten zin, want — gij natuurvriend! — bezoek Hillegom maar nimmer tijdens de zomermaanden en allerminst in het najaar of in den winter, want dan zult ge bedrogen uitkomen en het dorp ongetwijfeld diep teleurgesteld voor immer den rug toedraaien, om er in 't vervolg voor uw geestesoog een voorstelling van te behouden, als hebbende een deerlijk gemis aan 't geen ge er zocht; desondanks een voorstelling er van, die het toch allerminst verdient! *Maar kom er eens in de lente — het levenwekkende jaargetijde — wanneer hier de*

hyacinten en de narcissen, en kort daarop de tulpen in vollen bloei staan! — — Dan is 't er immers één vroolijk kleurenfeest, een ware openlucht-tentoonstelling van de kostbaarste, wijd-uitgespreide tapijten: hier treffen we er aan in patronen van de bontste en stoutste mengeling in tinten en ginds weer andere, geheel strak en effen, doch alle zijn — zonder uitzondering — in frissche kleurigheid en fleurigheid uitgestald. — Dan wordt het oog immers onweerstaanbaar geboeid door dat somtijds zoo intens fragiele, in de koesterende stralen der blijde voorjaarszonne rhytmisch trillend koloriet; het reukorgaan — voornamelijk tijdens het feest der hyacinten — zacht gestreeld door een onmogelijk te beschrijven, weelderig, zoet aroma, dat — waar we ook gaan — als fijne essence in de atmosfeer schijnt te zweven. *Slechts een Nurks moge beweren, dat die bloemenvelden stijf en eentonig zijn en dat het aanschouwen van wat door 's menschen hand werd aangelegd, als geen wezenlijk natuurgenot mag gelden. Edoch, vertegenwoordigt niet ieder bloemetje op zichzelf, die kleurenweelde, ontsproten uit zulk een simpel, welbeschouwd onooglijk bolletje, een volmaakt brokje natuur — een waar wonderwerk Gods —, en zou dit dan inderdaad, zoo duizend- en nog eens duizendvoudig herhaald, geen natuurschoon in den waren zin des woords genoemd mogen worden? — Wij voor ons twijfelen er in geen deele aan! *Hillegom kan er op bogen, met het aangrenzende Lisse het voornaamste centrum te vormen van de vaderlandsche bloembollencultuur en -handel. Het zuidelijke deel der Gemeente geeft ons derhalve een karakteristiek beeld van een dorp in het hartje van de bollenstreek. — Achter, aan weerszijden van den straatweg deels op zichzelf staande, deels aaneengesloten woningen van zeer uiteenlopend type, strekken zich de langwerpige bollenvelden uit, rechthoekig doorsneden en scherp afgedeeld door talloze vaarten en slooten. Het uitzicht zou hier inderdaad buitengewoon fraai zijn, indien het niet in alle richtingen onderbroken werd door de wel is waar**

1) Fragment van: „Tulpenvelden in Holland". — Een liedje van Angela Morgan, een jonge Amerikaansche dichteres; vertaald door A. J. Barnouw. Zie: „Buiten", jaargang 1928, bladz. 183.

practisch, doch uiterst onaesthetisch gebouwde, plompe bollen-schuren! In het westelijk verschieft rijzen ijl de blonde duintoppen tusschen Noordwijk en Zandvoort omhoog, terwijl naar het Oosten de eentonige ringdijk van den Haarlemmer-meerpolder een onbegrensd vergezicht onmogelijk maakt. ☞ In dit gedeelte van Hillegom prijken in vroeger tijden verscheidene statige buitenverblijven en strekten hunne fraaie parken en liefelijke bosschages zich ver in de omgeving uit. Van dit alles is thans helaas zoo goed als niets overgebleven: de eeuwenoude gebouwen zijn gesloopt en hectare na hectare bosch heeft het onderspit moeten delven voor de niets ontziende heerschzucht van Hillegom's beide vorstinnen: *Tulp* en *Hyacinth*! — Alom bekend was het prachtige buiten „Veenenburg”, dat het eerst voorkomt op een kaart van het jaar 1746. Sommige lezers herinneren zich misschien nog wel het in 1896 opgeheven station van dien naam: na eerst plaats te hebben gemaakt voor drie andere hulpstations, werden resp. die van Hillegom en Lisse in 1900 en 1905 in gebruik genomen. Een lid van de familie Leembruggen, de bewoners van „Veenenburg”, stond omstreeks 1844 gronden aan de H.I.J.S.M. voor haar nieuwe lijn af, onder beding, dat de treinen nabij de villa zouden stoppen. In dit geval is zonder twijfel het vrij afgezaagde „sic transit gloria mundi” toepasselijk, want niet alleen bestaat het stationnetje Veenenburg niet meer, doch ook de buitenplaats zelve viel in het jaar 1913 om reeds genoemde reden in sloopershanden! — Evenmin is er iets bewaard gebleven van het oude, vermaarde buiten „Lapinenberg”: slechts een eenvoudig woonhuis en daarachter liggende kwekerijen duiden de plaats aan, waar eenmaal de „lapinen” aanmerkelijke schade aan de akkers en bosschen van het goed toebrechten. Deze plaag was indertijd in de geheele streek zóó groot, dat de „meesterknapen” van Holland in het jaar 1518 uitdrukkelijk bevel kregen, de konijnen zooveel mogelijk uit te roeien in het Hillegommer bosch, terwijl de boeren in 1608 gemachtigd werden, de schadelijke dieren naar hartelust te verdelen. Dat er echter in den omtrek van het dorp nog genoeg overbleven, blijkt wel uit het feit, dat in 1722 onder de jaarlijksche inkomsten van den Ambachtsheer van Hillegom 60 koppel konijnen uit het Asselderduin en 40 uit het Jan van Sanensduin genoemd worden! Op de reeds vermelde kaart van 1746 staat „Lapinenberg” als een uitgestrekte, fraai aangelegde buitenplaats aangegeven: in de achttiende eeuw werd ze bewoond door de familie Six. Dit geslacht, waaruit Mr. Jan Six — Heer van Hillegom — ontsproot, bezat daarbij, behalve nog het „Hof van Hillegom”, waarop we zoo aanstonds terugkomen, het tegenover „Lapinenberg” gelegen, doch thans eveneens verdwenen landgoed „Elsbroek”, waar niemand minder dan Rembrandt in den voorzomer van 1645 schijnt te hebben geloged¹⁾. ☞ Wanneer we — in noordelijke richting gaande — weldra de kom van het dorp bereiken, passeeren we over de Beekbrug, de Hillegommerbeek. Eertijds lag hier een eenvoudige, houten brug; de tegenwoordige steenen vangt haar sedert den zomer van 1724. Het opschrift van een in onze eeuw gevonden koperen plaat deelt mede, dat ze in genoemd jaar, tegelijk met het verbreed en uitdiepen van de beek, werd gebouwd door Mr. Jan Six en „desselfs huys Vrouw” Maria Calkoen. Zoowel de familiewapens Six-Calkoen, als het wapen van de Gemeente Hillegom, zijn in de Beekbrug uitgebeeld. In zuid-oostelijke richting draagt het water den naam

¹⁾ Deze, en nog eenige andere historische bijzonderheden, zijn ontleend aan de „Beschrijving en kleine Kroniek van de Gemeente Hillegom”, door J. B. van Loenen.

Foto L. Blok

HILLEGOM. POMP OP HET DORPSPLEINTJE UIT HET JAAR 1740, MET DE WAPENS DER FAMILIES SIX EN VAN DEN BEMPDEN

van „Hillegommerhaven”, hier heerscht vooral in den nazomer door het verscheppen der bloembollen een levendige bedrijvigheid. ☞ Even verder ligt aan onze rechterhand het „Hof van Hillegom”, eens — doch stellig niet in de tegenwoordige gedaante! — de verblijfplaats van de Ambachtsheeren van Hillegom¹⁾, thans — sedert 1903 — Raadhuis en

¹⁾ Over den vermoedelijken oorsprong van den naam *Hillegom* bestaan verschillende lezingen. Van der Aa is bij voorbeeld van meening, dat hij werd samengesteld uit het oude *Hille*, dat een *verheven plaats*, en het oud-Saksische *Gumme*,

Foto L. Blok

HILLEGOM. VELD MET WITTE HYACINTEN; DAARACHTER HET DORP MET DE HERVORMDE KERK

Gemeente Secretarie, terwijl door de goede zorgen der „Vroede Vadersen” de tuin als publiek wandelpark beschikbaar gesteld is. Het „Hof”, in 1356 reeds vermeld als pleisterplaats van den Landsgraaf, in 1356 tien jaar later door Hertog Albrecht van Beyeren als een „douarye” — weduwgoed — geschonken aan zijne echtgenoot. In 1441 vinden we het in handen van Adriaen van Rietvelt en in 1457 van diens zoon Jan, Procureur van Holland. Het bij rechterlijk vonnis doen verbannen van eenige lieden was oorzaak, dat bij wijze van wraakneming zijn „Hof” in de asch werd gelegd. In 1487 opnieuw opgetrokken, werd het „met alle duinen, waranden en conynen” aan Jan van Rietvelt tot een onsterfelijk en „ongesplitst” leen „verleyd” door Maximiliaan, Roomsche koning en Graaf van Holland. We zouden den lezer misschien vervelen met het opsommen der namen van alle eigenaars, welke in den loop der jaren „met het Hof verleyd” werden, laten we daarom volstaan met te vermelden, dat het achtereenvolgens door de families Van Waaveren, Van Neyenrode en Van Sypenstein bewoond werd, alvorens meergenoemde Mr. Jan Six, Raad en Burgemeester van Amsterdam, Vrijheer van Wimmenum en Heer van Vromade het in 1749 in eigendom bekam, nadat hij reeds in 1722 de Ambachtsheerlijkheid Hillegom voor de som van f 18.500 gekocht had uit de domeinen der Grafelijkheid van Holland. Hoeveel belangrijks deze Jan Six tijdens zijn welbesteed leven voor de ontwikkeling en den bloei van het dorp heeft gedaan, is onmogelijk met enkele woorden te schetsen; door zijn toedoen kwam er bij voorbeeld door het aanleggen van „vruchtbare teelgronden” een groote vooruitgang in het kweken van „Groentens en Fruitens”, zoodat de Hillegommers zelfs in 1717 te Amsterdam een afzonderlijke groentemarkt verkregen. — Het „Hof” werd door een zijner nazaten in 1822 verkocht en wisselde nog eenige malen van eigenaar, alvorens het tot zijn tegenwoordige bestemming ingericht werd¹⁾. ☼ Thans bereiken we het aardige, met boomen beplante Dorpspleintje, natuurlijk ontbreekt hier niet de traditioneele, arduinsteenen pomp, welke met de wapens van Six en Van den Bempden prijkt en met het jaartal 1740 geen geheim van haar leeftijd maakt.

(Wordt vervolgd)

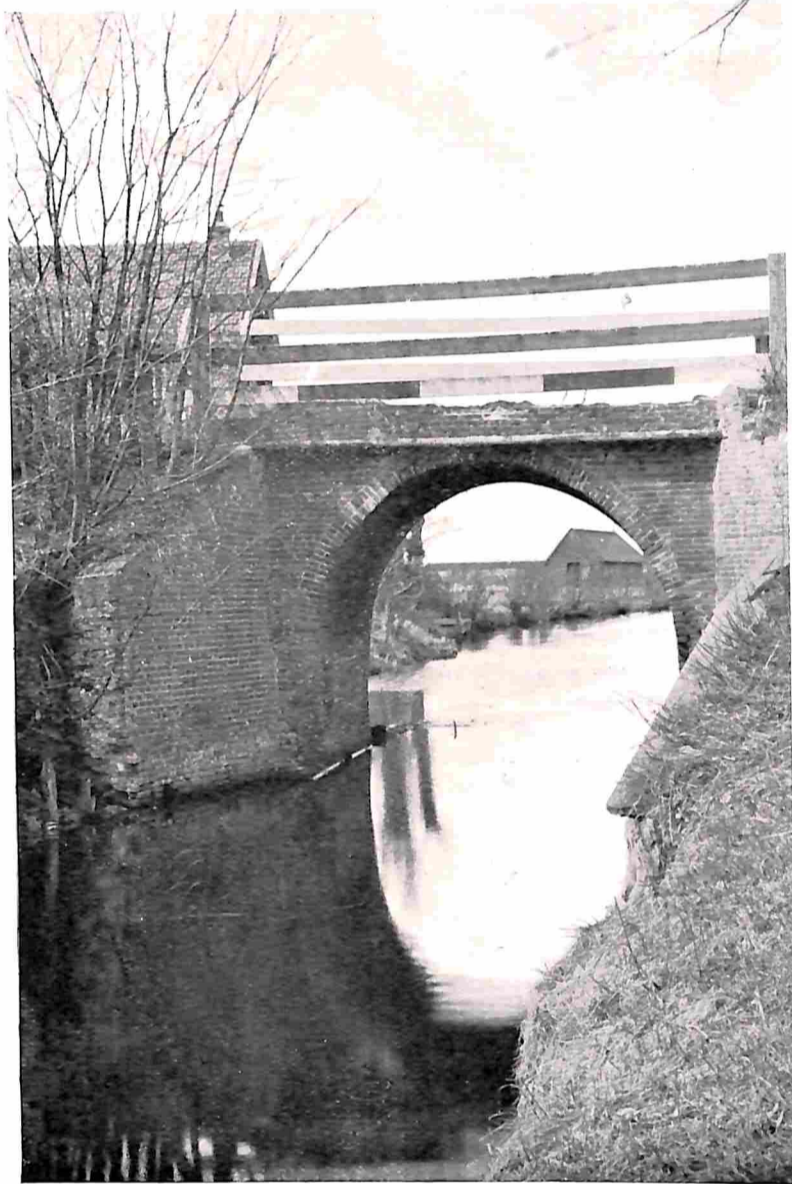
A. W. FRANCKEN

TELEPATHIE BIJ DIEREN

WE kennen allen wel eenige van die sterke staaltjes, naar aanleiding waarvan we moeten toegeven, dat ook over groote afstanden gedachten-gemeenschap, zielecontact voorkomt, vooral tusschen elkander na bestaande of zeer aan elkaar gehechte

dat hof beteekent. De schrijver van „Rijnlandsche Oudheden” beweert echter, dat *Hillinen* een oude benaming van Hilligom is, terwijl nog anderen de verklaring zoeken in het woord *Hillegondeheem*, of wel de woonplaats van Hillegonde, een oudnederlandsche edelvrouw, hoogstwaarschijnlijk van Westfriesche afkomst. Onder het oudnederlandsche *heem*, in het oudgermaansch *heim* en afgekort tot *um*, *cum*, *om*, of *com*, verstonde men de plaats, waar men zich terugtrok, of wel: zich metterwoon vestigde. We zullen ons hier evenwel niet langer verdiepen in het allermint eenvoudige vraagstuk, welke dezer historici misschien het dichtst bij de waarheid is en evenmin nog meerdere, geheel andersluidende veronderstellingen citeren. 1) De afdeling „Hillegom” van de Algemeene Vereniging voor Bloembollencultuur” hield van 8 April tot 18 Mei 1909 een belangrijke volgreeds-tentoonstelling op het terrein van het „Hof”.

personen. ☼ Ingrijpende gebeurtenissen, welke leven of mededeeling beheerschen, worden vaag of diep gevoeld mededeeling worden aangewezen dan die van het gedeelde gedachten-leven. ☼ In den loop der jaren ontmoetten we in dagblad en tijdschrift echter mededeeling van gevallen, waaruit men zou kunnen opmaken, dat ook in de dierenwereld tusschen de dieren onderling of wel van dier tot mensch en omgekeerd een soortgelijk contact mogelijk zou kunnen zijn. Uitteraard zullen die voorbeelden betrekking hebben op de meer ontwikkelde huisdieren, welke door een zeer nauw samenleven met den mensch en het deelen van diens omgeving, het allereerst opvallen in hun doen en laten, en het beste materiaal voor controleerbare gevallen opleveren. Natuurlijk is men op dit gebied als regel aangewezen op te goeder trouw

HILLEGOM. EEN DER SCHAARSCH BEKOORLIJKE PLEKJES. BRUGGETJE OVER DE OUDE HILLEGOMMER BEEK

mededeelde waarneming door leeken, zonder de wetenschappelijk nauwkeurige observatie van den psycholoog, die letterlijk alle condities tracht na te speuren en vaststelt, om dan vaak later nog zijn conclusies te zien wankelen door onzekerheid op een bepaald punt, dat nimmer aandacht vroeg als behoorend tot nog onontgonnen terrein in nieuwe richting. ☼ Met conclusies behoort men dus zeer voorzichtig te zijn! Toch is er ook voor den leek iets fascinerends in het geheimzinnige, dat zich aan hem opdringt, wanneer hem plotseling een blik wordt gegund in de dierenziel, iets wat werkelijk ontroert, omdat het ons in aanraking brengt met het belangrijkste aan onze medeschepselen, hun doelbewuste levensuitingen, hun wezen. ☼ In het midden latend of werkelijk telepathie, zooals wij die, althans ook werkend over verren afstand, verstaan, dan wel of door ons onbegrepen, meer volmaakte zintuigen als voertuig der overgebrachte stemmingen, affecten of gedachten dienden, willen we toch eenige belangwekkende waarnemingen naar voren brengen. ☼ Wanneer een kat haar thuis vaarwel zegt vanaf het oogenblik dat daar een ander huisdier de zorg en liefde der huisgenooten deelen komt, en zes maanden wegblijft en terug te keeren een paar uren nadat de laatstgekomeene het huis voorgoed verliet, dan is er in zulk een gedragslijn iets zeer opvallends. ☼ De rijzende vragen echter: — Was het een voor haar onvriendelijke hond, waarvoor de kat destijds de wijk nam? — Zwierf de kat nog steeds in de buurt of was ze ver weg? — Kwam Poes wel eens meer neuzen of de vijand nog steeds aanwezig was? wijzen er wel op dat er meer kanten aan zulk een bloote vermelding van enkele feiten te bekijken zijn, voordat aan iets zoo bizonders als weten langs schier bovenzinnelijken weg gedacht behoeft te worden. De oplossing kon wel eens heel eenvoudig zijn! ☼ Hetzelfde kan mogelijk gelden voor de mededeeling dat een hond, die steeds duidelijk vrees vertoonde om een huis te passeeren, waar een andere hond huisde, welke hem steeds op het eerste gezicht aanviel, op zekeren dag op dat punt van den weg allen angst scheen te zijn vergeten. Zijn meester verbaasde zich over dit opvallende gedrag, informeerde naar den vijand, waarbij bleek dat de belager van zijn hondje juist eenige uren geleden dood was gegaan. ☼ Lijkt het ons onverklaarbaar hoe de hond wist dat de ander dood was, het is wellicht mogelijk,

dat de fijne hondenneus hier tot voor ons onbegrepen waarneming in staat was. Een groot hondenkenner zei eens: — De hond denkt met zijn neus! Gewone honden mogen in de veelbetreden wachtkamer van een postkantoor al eens het spoor van hun baas kwijtraken, een goede politiehond verricht met zijn neus vaak wonderen, welke voor die van een elandsjachthond b.v., welke op 1500 schreden afstand een versch elandenspoor waarneemt, niet onder doen. Mogelijk ook ontbraken er andere kenteekenen, welke langs den weg der zintuigen voorheen steeds een gevaarsein aan den voor vreesgevoeligen hond uitzonden. ☒ Wie bang is voor kwade honden zal toegeven dat deze zeer goed zijn vrees bemerken; al houdt ge u ook schijnbaar nog zoo dapper en onverschillig, de fijne nuance in uw houding, uw aarzeling of wel uw onrustig gemoed ontgaat het beest niet. Daartegenover staat, dat niet bange personen of een vol vertrouwen optredend kind uw vrees als geheel overbodig verklaren, wijl ze met de kwaadheid geen kennis behoeven te maken. Honden zijn suggestibel! ☒ Vaak is gebleken dat de meer ontwikkelde dieren, zooals paarden en honden, langs suggestieven weg door hun meester of dresseur een gedachte kan worden overgedragen of invloed op gedrag kan worden aangewend. De z.g. geleerde dieren, de Elberfelder paarden, enkele honden, wier verbazingwekkende spelkunst, primitieve zinsvorming en rekenkundige krachttoeren sterk de aandacht trokken, bleken als regel het contact met hun leermeesters, hun bij de proeven noodzakelijke aanwezigheid niet te kunnen ontberen. Eigenaars van zulke wonderdieren erkenden meermalen dat de proeven moesten mislukken, wanneer zij verkeerde uitkomsten in hun gedachten namen. De gedachte fout werd dan door het dier vertoond. Het aanwijzen van letters en cijfers door middel van letter- of cijferblokken of wel met een bepaald aantal poottikken kan, volgens den tamelijk eenvoudigen weg der suggestie, met overbrenging der gevoelens: warm! koud! worden verklaard en begrepen. Wat niet uitsluit, dat geleerde honden aan de meest geleerde professoren vaak ware puzzle's op te lossen geven; zoo moeilijk is het zich met menselijke gedachten in het leven der dierenziel te verplaatsen. ☒ Een paar gevallen, welke meer te denken geven dan bovengenoemde, en waarbij de afstanden van wezen tot wezen ons voor een mysterie plaatsen. ☒ Iemand regelde de zaken van een ernstig zieke, even buiten de stad wonende tante en daar huishoudster en verpleegster bij de oude dame aanwezig waren, keerde hij zelf naar de stad terug, den aan hem gehechten hazewind van Tante met zich nemend. Den volgenden morgen liep de hond weg, kwam 's avonds weer terug, drong zich tegen hem aan zonder ophouden, tot hij een aan den hals van het dier bevestigd briefje ontdekte, waarin de huishoudster den toestand der zieke meldde. De hond bleek op ziekenbezoek te zijn geweest, wat hij voortaan uit eigen beweging dagelijks deed en op dezelfde wijze trouw bulletins overbracht. Het beest ging steeds regelrecht naar het bed zijner meesteres, legde zijn pooten op het dek en bracht ziekenbezoek. De hond deed dit 38 dagen achtereen bij het slepende ziektegeval, tot hij op zekeren morgen er, hoewel gezond, niet uit wilde, zelfs niet tot vertrek naar buiten te bewegen was, wat men ook deed. 't Geval gaf zooveel te denken, dat men zich direct per as naar buiten de stad begaf, waar bleek dat de oude vrouw juist dien morgen was overleden. ☒ Sterker staaltje nog van telepathie of iets wat er wonder veel op lijkt! ☒ Mijn vriendin, zoo vertelde iemand, liet bij haar vertrek wegens ziekte uit Versailles naar Pau haar hond aan de zorgen over van een paar bekenden. Des Zaterdag kreeg ik bericht dat zij Vrij-

Foto Carmen Hertz

DOOR TURKESTAN. DE LAATSTE DERWISCH IN SOVJET-AZIË

dagnacht was overleden, met verzoek om haar zaken te regelen. 's Zondagsmorgens, toen ik kwam om haar flat te verzegelen, begroette de conciërge me met de woorden: — U komt zeker vertellen dat Mademoiselle ernstig ziek is of dood misschien? — Waarom? — Wel! de menschen, die haar hond bewaren, vertelden mij dat het dier heel den Vrijdagnacht erbarmelijk gejangt heeft, zeer opgewonden was en niet tot zwijgen te brengen. Er is dus toen zeker iets gebeurd? ☒ Het bleek me dat de hond, dien ik jarenlang van dichtbij ken en die nimmer iets dergelijks deed, zich werkelijk

Foto Carmen Hertz

DOOR TURKESTAN. EEN KARAVAN OP WEG NAAR SAMARKAND

in den sterfnacht zijner meesteres aldus gedragen had. Het dier mankeerde niets daarvoor en was daarna volmaakt kalm. Heeft deze hond de laatste uren zijner meesteres met haar medegeleefd en iets gevoeld van wat daarginds gebeurde? ☞ Er is meer tusschen hemel en aarde dan waarvan wij thans weten!

G. DE GRAAF

Eene reis door Russisch Turkestan in 1928

(Slot)

HET was in Samarkand, dat ik eene bijeenkomst van inlandsche vrouwen bijwoonde, die geleid werd door eene jonge Usbekische vrouw met mooie zwarte oogen en lange zwarte vlechten. Ze spreidde eene buitengewone waardigheid en zelfbewustheid ten toon. Later vertelde zij, dat zij geboren was in het mijn-district van Fergana, dicht bij de Chineesche grens. Haar vader was mijnwerker en hare moeder leidde het gewone slavenleven, zooals dat vele generaties vóór haar gedaan hadden. Haar acht broers en zusters groeiden zonder eenige opvoeding op en zonder eenig vooruitzicht voor de toekomst. Zij zelf werd op achtjarigen leeftijd verkocht aan een man, wiens tweede vrouw zij was en die spoedig daarna een derde vrouw nam. Zoo leefde zij tien jaar lang, tot een

communisch agent in haar afgelegen dorp kwam. Ze verliet haar man en werd lid van de communistische partij. Zij leerde lezen en schrijven en kent de Russische en Tadschik taal. Nu gaat zij de dorpen langs om het volk te verlichten en de nieuwe ideeën te propageeren. Nu heeft haar vader eene goede positie; hare moeder draagt niet langer den sluier; al hare broers en zusters hebben leeren lezen en schrijven. Zij hebben de kans vooruit te komen in de wereld. ☞ Overal, in steden en dorpen, in de nauwe dalen in het gebergte, in de tijdelijke kampementen der nomaden, worden scholen en cursussen opgericht, om allen de gelegenheid te geven te leeren lezen en schrijven in hunne moedertaal. Onderwijzers voor deze nationale scholen bestonden natuurlijk niet. Ieder volk grondt zijn eigen opleidingscursussen voor onderwijzers; alle stammen hebben hunne speciale colleges in Taschkent, waar de jonge nomaden en boeren, bestemd om later de kinderen van hun land te onderwijzen, voor het eerst in aanraking komen met de beschaving. Het aannemen van het Latijnsche alfabet voor al de Turksche talen vereenvoudigt het lastige proces van het leeren. De Mohammedaansche traditie in aanmerking nemende worden jongens en meisjes niet gezamenlijk opgevoed. Dikwijls heb ik deze lessen bijgewoond en het was een merkwaardig gezicht deze meisjes te zien, nog eenigszins onwennig na eeuwen van gevangenschap en nu vol enthousiasme vooruitstrevend. ☞ In Samarkand werd twee jaar geleden de allereerste fabriek geopend, eene zijdefabriek, met vrouwelijke arbeidskrachten; vrouwen, die eenige jaren geleden hare sluiers niet hadden dūrven afleggen en nu blijde zijn door haar arbeid in haar levensonderhoud te kunnen voorzien en te hebben leeren lezen en schrijven. ☞ Dezelfde onevenwichtigheid, dezelfde worsteling tusschen oud en nieuw, treft men aan in het open-

bare leven. Krachtig werken Lenin's volgelingen aan de uitbreiding der techniek. Arenden, zwevende boven de woestijn, worden verschrikt door het geronk der vliegtuigen, die van en naar Afghanistan vliegen. De arba, de hooge tweewielige kar, komt automobielen tegen, die hobbelen over de slechte wegen. Gelijk in oude tijden trekken de langzame kameelkaravanen door de woestijn, maar plotseling komt een autobus aangedenderd en werpt vreeselijke stofwolken op! Langs alle verkeerswegen staan telegraafpalen en ieder keer, dat ik in een andere stad verblijf hield, maakte ik gebruik van dit moderne gemak, om mij op de hoogte te stellen, of alles thuis in goeden welstand was en nooit had ik langer dan twaalf uren te wachten. Luidsprekers roepen van af de eerbiedwaardige moskeeën, het verzamelde volk opwekkend tot zelfbewustzijn en het een nooitgedroomde toekomst voorspiegelend. Overvuld zijn de theaters, „huizen des volks”, waar men de meest verbazingwekkende voorstellingen kan volgen. Electriche verlichting is in alle steden ingevoerd. Kameelen trekken nog de ouderwetsche houten ploeg door de aarde, maar ze worden reeds door de meest moderne tractors bijgestaan. Wetenschappelijke commissies zijn ingesteld om het meest urgente vraagstuk te bestudeeren, nl.

de bevoeiing, die den leemen grond tot bloeiende vruchtbaarheid zal doen komen. ☞ Het is meer dan 2000 jaar geleden, dat Alexander de Groote door deze landen trok op zijn glorieuzen marsch naar Indië, die van Klein-Azië naar het meest oostelijke punt zijner expeditie bijna een jaar tijd nam. Nu wordt deze afstand door een vliegtuig in drie dagen afgelegd. De oude Romeinen, op zoek naar het onbekende China,

DE KERK ST. JULIEN-LE-PAUVRE TE PARIJS

kwamen door Turkestan gedurende de eerste eeuwen der Christelijke jaartelling om Oostersche zijde te koopen en bij den steenen toren van Fergana vond de intercontinentale aanraking plaats. Door de oorlogen der Parthen werd deze verbinding met het Westen verbroken. De rivier Amu-Darja, die als handelsweg naar de Kaspische zee diende, veranderde later haren loop en voltooide daarmee de afsluiting van Turkestan, dat meer dan duizend jaren volkomen Aziatisch bleef. De Islam veroverde het; de groote Mongolen Dsingiskhan en Tamerlan overweldigden het land; Peter de Groote en Napoleon droomden ervan hunne macht tot Indië uit te breiden. En nu wordt dit land met zijne oude geschiedenis dat zoo lang gescheiden geweest is van alle beschaving, plotseling geworpen in een wervelstorm van problemen en daden! ☞ Zal al dit pogen beloond worden, of zal het plotse-linge initiatief terugzinken in passiviteit? Zullen de uit- en inwendige bezwaren onoverwinlijk blijken of zal Turkestan een factor worden in het groote Aziatische ontwaken, dat ongekende menschelijke krachten vrij zal maken en het aspect der wereld, zooals wij die kennen, geheel zal veranderen?

CARMEN HERTZ. (Vertaling H. M. M.)

ONTVANGEN UITGAVEN

De N.V. Utrechtsche Asphaltfabriek v/h Firma Stein & Takken te Utrecht deed ons een nummer toekomen van het door haar uitgegeven orgaan „Onze Gids”, waarmee zij bedoelt een handleiding te geven bij toepassing van bitumineuze bouwstoffen.

Parijs door de eeuwen heen

DE ST. JULIEN-LE-PAUVRE

STAANDE op de Petit-Pont ondergaat de ontvankelijke vreemdeling een van de wonderlijkste sensaties van zijn bezoek aan de Lichtstad. Wat hij daar ziet onder dien azuren hemel in de trillend-levende ochtendzon is de weergalooze Notre-Dame. Geen lof wordt deze steensymphonie onthouden, niet lang genoeg kan men zich verdiepen in de serafijne schoonheid van haar schier bovenmenselijke decoratie. Aan de goddelijke bekoring, die van deze kathedraal uitgaat kan geen sterveling zich onttrekken. En toch, hoeveel doen wij onszelven tekort, indien wij, door de magische kracht van deze architecturale devotie, dat kleine, oogenschijnlijk zoo weinig zeggende gebouwtje aan gene zijde van de Seine over het hoofd zien. Een nieuw en weinig artistiek parkje scheidt het van de Seine, zijn muren zijn van een vermoeide grijsheid, zijn steenen flanken van lidteekens doorgroefd. In zijn heldhaftigen strijd tegen den alles-sloopenden tijd heeft het menige veer gelaten. Zijn uiterlijk is die van een afgeleefd mensch, daarop vallen nog slechts enkele sporen van vroegere schoonheid te achter-

halen. In de groote conceptie van het geheel schuilt een massieve kracht. Door welke prachtige contourlijn wordt deze steenen compositie gekenmerkt! Vestig uw blik op de onderste hoek rechts en volg dan in stille bewondering die muurlijnen, in hun imposanten eenvoud eerst loodrecht stijgend, dan zuiver horizontaal, om zich verder te verheffen als grens van wat vroeger de toren vormde en ontdek dan hierachter de daklijn van den eigenlijken kerkgevel. Is dat niet meesterlijk van verhouding. Geen ornament is noodig om deze allersimpelste compositie in haar geheele schoonheid tot ons te doen spreken. Alvorens wij door den hoofdingang de gewijde ruimten binnentreden, zullen wij ons even verdiepen in de geschiedenis van dit godshuis. Haar oorsprong? De historie, die het geheugen is der menschheid, zwijgt hierover, evenals de verbeelding. De eerste uit onmacht, de tweede misschien uit devotie. Er is evenwel een hypothese, die onder groot voorbehoud vermeldt, dat deze kerk eens niets meer was dan een oratorium gewijd aan den martelaar Johannes van Brioude en gelegen aan den rechterkant van den Romeinschen heerweg naar Genabum, het huidige Orleans. ☞ Deze veronderstelling vermindert de mystieke kracht van het geheim niet. Een eerste positieve bron is de *Histoire Ecclésiastique des Francs* en de eerste besliste getuige Grégoire de Tours. De heilige bisschop immers, komend van zijn parochie omstreeks het jaar 580, hield zich eenige dagen op in een der gebouwen, welke bij den Basiliek van den Gelukzaligen Juliaan behoorden. Sedert dezen tijd heeft dit kerkje een uiterst belangrijke rol vervuld in het geestelijke en wetenschappelijke leven van Parijs. ☞ In de 9de eeuw heeft het een groote bloeiperiode gekend, was het een centrum van devotie en geleerdheid. Maar de Noormannen maakten een einde aan dezen gulden tijd en het ontging de verwoesting niet. Lange jaren bleef het zwaar verminkt in absolute

veronachtzaming. Eindelijk omstreeks 1150 trok de Parijsche bisschop Thibault zich het lot van den armen Julianus aan. Heel eenvoudig werd het kerkje opgebouwd en verder gerekend tot de orde der kapellen en geklasseerd onder de beroemde abdij van Cluny. In den naasten omtrek van de St. Julien-le-Pauvre ontstond toen het universitaire Parijsche leven van de Rive-Gauche, zooals dat nog ten huidigen dage zich hier bevindt. En toen in 1200 de Universiteit werd opgericht, vonden in dit kerkje de groote wijdingsplechtigheden plaats, hier werden de rectoren van de *Alma Parens* benoemd, en tot en met de 17de eeuw werd deze traditie hooggehouden. In de 13de eeuw evenwel valt de grootste bloeiperiode; de Universiteit immers, koningin der wetenschappelijke wereld, heeft van dit kleine en zoo eenvoudige godshuis gemaakt het meest bekende kerkje van de geheele christenheid. Langzaam aan zet zich dan de decadentie in en in 1665 werd over het lot van de St. Julien-le-Pauvre beslist, werd hij bij het hospitaal Hôtel Dieu getrokken en geheel afhankelijk gesteld van de St. Séverin. In het einde van de vorige eeuw werd het kerkje onder de historische monumenten geklasseerd en hierdoor beschermd tegen alle vernielende krachten. Het werd kort hierop toegewezen aan de Grieksch-Katholieken van Syrië, Palestina, Libanon en Egypte, die er de mis celebree-ren volgens de byzantijnsche ritus, zooals door den heiligen Johannes Chrysostemus is voorgescreven. Nu wij weten welk een respectueuze ouderdom de St.-Julien heeft, en welk een eerbied afdwingerende rol hij heeft vervuld, treden wij gewaarschuwd binnen en in stille devotie ondergaan wij de onbeschrijflijke wijding, welke er uitgaat van het

Foto Osterr. Lichtbilder

DOOR DE WACHAU. HET KLOOSTER MELK

geheel en van elk der deelen: het groote schip dat van een vrome eenvoud is, het antieke en zoo rijk-gebeeldhouwde altaar, waarvan vooral de iconostase een meesterwerk is van den Damascener houtbewerker George Bitar, bekroond door een zeldzaam artistieke crucifix, geflankeerd door de Heilige Maagd en den Heiligen Johannes, een bas-relief bestaande uit heiligenbeelden van onmiskembare schoonheid en ten slotte de Mariakapel en die van den heiligen Joseph, die beide tot de meest harmonische en volmaakte gerekend moeten worden, welke de kerkelijke kunst telt. Dit alles en veel meer nog grijpt ons aan, herroept ons voor den geest de groote, de overwegende beteekenis van het verleden, en in deemoed ondergaan wij nogmaals de wijding dier allerheiligste genade welke er van deze eeuwenoude stilten uitgaat. En wij voelen ons nietig tegenover deze tijdtrotserende getuige, en weten thans dat wij, staande op de Petit-Pont met het gezicht gekeerd naar de Notre-Dame, onszelven tekort doen, indien wij ook niet even achterom kijken over dat banale parkje, naar die donker-grijze muren, naar de St. Julien-le-Pauvre.

H. NEUMANN

Ontgaven uitgaven

Een tweede, herziene en vermeerderde druk verscheen van den gids van 's-Hertogenbosch, bewerkt door Vincent Cleerdin, door Herman Moerkerk met krijtteekeningen verlicht. Deze gids is uitgegeven door het Gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch, tezamen met de Vereeniging „'s-Hertogenbosch' belang”, wien voor dit initiatief alle hulde toekomt.

Van een tocht door de Wachau

(Vervolg)

AN den Rijn is alles geschiedenis, geschiedkundige werkelijkheid der groote daden en feiten. Het landschap daar is strenger, harder, de „römische Hauch” er over wordt terecht door den tegenwoordigen zanger van den Rijn geprezen. En onmiddellijk levend wordt zelfs de Romeinsche Oudheid, wanneer we Keulen, Aken en Triër noemen. (Men vergelijkte daarmee eens Enns, Ybbs, Tulln aan den Donau, evenals Weenen ook eenmaal Romeinsche sterkten, — een feit van archaeologisch belang alleen, maar geen feit dat een plaats inneemt in het historisch bewustzijn). Tacitus reeds heeft de Germanen en den Rijn geschilderd, en van zijn eersten historischen tijd tot op heden bepaalt de Rijn het lot van het volk en is er het symbool van. Tweeduizend jaar lang heeft zich daar steeds actueele geschiedenis afgespeeld. Een machtig verleden, groote daden en feiten herrijzen en leven aan zijn oevers. Straatsburg, Spier, Worms, Mainz, Bingen, Keulen, en verderaf Frankfort, Trier en Aken, alles namen van grooten klank in geschiedenis en geesteshistorie. ☒ Rijn-romantiek is geschiedenisromantiek. Die ontbreekt echter aan den Donau.

Hier ontbreken de eenvoudige groote gebeurtenissen, de feiten die als beelden opnieuw voor het geestesoog kunnen verschijnen. De geschiedenis en de lotgevallen hier zijn die van de „Ostmark”, de „Ostmark” van Duitschland; aan de periferie van het rijk en daarmee ook aan die van de geschiedenis van Europa gelegen, was haar front naar het Zuid-Oosten gekeerd — wat beteekent: naar de onbegrensde ruimte waar geschiedenis en feiten opgeheven worden door een vloeiende eeuwigheid, Oriënt, tijd- en ruimteloos *fabelland*, waar alle feiten verzinken. Ook nu rondom Oostenrijk's grenzen een oostelijke bontheid en kleurigheid: Tsjechen, Slowaken, Slowenen, Kroaten, Serven, Hongaren, Zigeuners; Balkan, Oriënt. Geen geschiedenis, alles bont, vloeiend en toch blijvend „heden”. ☒ Rijn, dat is omgrensde ruimte waarin zich geschiedenis afspeelt, van zijn Zwitserschen oorsprong tot zijn mond in de Noordzee. De Donau echter stroomt van haar Zwabischen oorsprong naar het Oosten, weg van het midden naar den rand, en verder het *onbegrensde* in. Het Nibelungenlied reeds toont dit duidelijk. Van den Rijn kwamen de „kühne Recken”, en trekken Donau-afwaarts. De bisschop van Passau neemt het kind van zijn zuster, Kriemhild, op; in Bechelaren (Pöchlarn bij Melk) opent Rüdiger den Nibelungen gastvrij zijn burcht; de bruidstoet trekt voorbij Medelice en Mutaren (Melk en Mautern, aan in- en uitgang van de Wachau gelegen), en in Weenen ligt op een Pinksterdag de Hunnenkoning Attila bij Kriemhild in het huwelijksbed. Van den Beneden-Rijn, van „Xanten bi den Rine” tot Weenen eenzelfde geschiedkundige ruimte. Vanaf Weenen trekt Kriemhild het onbekende in, het Hunnenland, het *fabelland*. Hier houdt geschiedenis op, hier begint het spel der fantasie. ☒ Oostenrijksche geschiedenis was steeds slechts een deel van die van het Deutsche rijk, maar daarnaast had ze haar eigen karakter, dat daarin bestaat dat ze ons niet in praegnante beelden voor oogen rijst, in groote daden noch in groote feiten, ondanks haar belangrijkheid en haar rijkdom aan ge-

Foto Osterr. Lichtbilder

DOOR DE WACHAU. EEN LANDELIJKE STRAAT IN WEISSENKIRCHEN

beuren. Zelfs niet ten tijde dat de Habsburgers, door de eeuwen heen, Deutsche keizers waren. Het „huis Habsburg” is een generatie-rij, een heerschersrij, die het symbool van het persoonlijke ka'eksochèn geworden is. Niet doen en handelen, strijden en een nieuwen tijd bouwen, maar een verleden bewaren, vaak vol uiterlijken glans, dat was Oostenrijk. ☒ Den Oostenrijker ontbreekt de vormende kracht die men in ruimen zin den wil kan noemen, de kracht die de eenmalige groote daden tot stand brengt. Helden en heldendaden zoekt men niet in zijn geschiedenis, die daarom niet in scherp afgeteekende beelden voor ons verrijzen kan. ☒ De kracht van den Oostenrijker in de geschiedenis is de boven de eeuwen uitgestrekte, de boven het tijdelijke en persoonlijke uitgeheven daad van het bewaren, van het Duitsch-zijn en Duitsch-blijven — een daad, in stilte volbracht, zonder „daden”. „Austria erit in orbe ultima”. — ☒ Zoo ligt dus het verschil tusschen Rijn en Donau, dat wij hier van den aanvang af in de gedachte hadden, in meer dan het uiterlijke — is bepaald door geografie en ethnologie en historie. ☒ Het landschap heeft z'n stempel op den Oostenrijker gezet, maar daarnaast moeten zeker wel Katholiek Christendom en Katholiek keizerschap als de factoren beschouwd worden die hem gemaakt hebben zooals hij heden ten dage nog is. ☒ De Oostenrijker geeft zich over aan het transcendentale dat tot den hemel gespannen is, maar zich hier op aarde groot en mooi vertoont en uitwerkt, en de enkeling gaat daarin opmet zijn geheele persoonlijkheid, maar heeft er de genietende en toch zoo wijd gespannen vreugde in. ☒ En dat vinden we ook in die kunst die naast de meest typische kunst van den Oostenrijker is, in zijn barokke architectuur, in zijn kerkbouw. Want geen andere stijl

heeft de oneindigheid, den wijd gespannen hemel Gods zoo geheel aan de aarde weten te binden, is zoo geheel aardsch en weet toch zoo in het eeuwige over te voeren als het Barok dat bij al zijn gericht zijn op het bovenaardsche van prachtige aardsche zinnelijkheid, schoonheid en rijkdom is. Imposant, als een steen geworden wijd gebaar van krachtige adellijkheid liggen de barokke kerken en kloosters die meer op pronkvolle paleizen gelijken, aan de oevers van den Donau. ☒ Wanneer wij de rivier afvaren, hebben wij bij Linz het prachtige barok-klooster *St. Florian* gezien. Na het stadje *Grein*, dat tusschen bosch en groen in een bocht van de rivier ligt, komen wij in de sagenrijke engten van de „Strudengau”, die met haar zware, dikwijls bijna sombere bosschen-schoonheid, haar oude muurresten en vervallen torens uit verre riddertijd de ernstige tegenhanger van de Wachau is. Bij een tweede bocht van de rivier waaraan het aloude slot *Persenbeurg* (waar de laatste keizer Karel geboren is) ligt, neemt ons de vriendelijker, meer open liggende „Nibelungengau” op, de oevers worden vlakker en later meer uitzicht vrij, in het Zuiden op de hoogten van de Voor-Alpen, in het Noordwesten op den breeden beboschten rug van den meer dan 1000 Meter hoogen Ostrong. Dan treden de bergen van den linkeroever met den Tafelberg de rivier weer nader, van de hoogte af groet ons de beroemde bedevaartskerk Maria-Taferl. Aan den voet van den berg ligt *Marbach*, een plaatsje dat veel te lijden gehad heeft in de Boeren- en Turkenoorlogen en van de Zweedsche troepen in den 30-jarigen oorlog. *Pöchlarn* ligt aan den rechteroever,

ten dage nog is. ☒ De Oostenrijker geeft zich over aan het transcendentale dat tot den hemel gespannen is, maar zich hier op aarde groot en mooi vertoont en uitwerkt, en de enkeling gaat daarin opmet zijn geheele persoonlijkheid, maar heeft er de genietende en toch zoo wijd gespannen vreugde in. ☒ En dat vinden we ook in die kunst die naast de meest typische kunst van den Oostenrijker is, in zijn barokke architectuur, in zijn kerkbouw. Want geen andere stijl

heeft de oneindigheid, den wijd gespannen hemel Gods zoo geheel aan de aarde weten te binden, is zoo geheel aardsch en weet toch zoo in het eeuwige over te voeren als het Barok dat bij al zijn gericht zijn op het bovenaardsche van prachtige aardsche zinnelijkheid, schoonheid en rijkdom is. Imposant, als een steen geworden wijd gebaar van krachtige adellijkheid liggen de barokke kerken en kloosters die meer op pronkvolle paleizen gelijken, aan de oevers van den Donau. ☒ Wanneer wij de rivier afvaren, hebben wij bij Linz het prachtige barok-klooster *St. Florian* gezien. Na het stadje *Grein*, dat tusschen bosch en groen in een bocht van de rivier ligt, komen wij in de sagenrijke engten van de „Strudengau”, die met haar zware, dikwijls bijna sombere bosschen-schoonheid, haar oude muurresten en vervallen torens uit verre riddertijd de ernstige tegenhanger van de Wachau is. Bij een tweede bocht van de rivier waaraan het aloude slot *Persenbeurg* (waar de laatste keizer Karel geboren is) ligt, neemt ons de vriendelijker, meer open liggende „Nibelungengau” op, de oevers worden vlakker en later meer uitzicht vrij, in het Zuiden op de hoogten van de Voor-Alpen, in het Noordwesten op den breeden beboschten rug van den meer dan 1000 Meter hoogen Ostrong. Dan treden de bergen van den linkeroever met den Tafelberg de rivier weer nader, van de hoogte af groet ons de beroemde bedevaartskerk Maria-Taferl. Aan den voet van den berg ligt *Marbach*, een plaatsje dat veel te lijden gehad heeft in de Boeren- en Turkenoorlogen en van de Zweedsche troepen in den 30-jarigen oorlog. *Pöchlarn* ligt aan den rechteroever,

Foto Osterr. Lichtbilder

DOOR DE WACHAU. DE AGGSTEIN-RUINE

het Bechelaren van het Nibelungenlied. Achter de hoogten van *Klein-Pöchlarn* aan den linkeroever ziet men het slot *Artstetten*, de rustplaats van het in Sarajewo vermoorde Oostenrijksche troonopvolgerpaar. En terwijl we dan langs de oude burchtruïne *Weitenegg* en het bekoorlijke Barokkasteeltje *Luberegg* (langen tijd de geliefkoosde zomerverblijfplaats van keizer Frans I) varen, groet ons reeds lang uit de verte het prachtige klooster *Melk*. De heuvels gloeien hier in het begin van de Wachau weer dichterbij den Donau af, om in een wigvormig toegespitsten lagen rug, die in een steil afgebroken rotsmuur eindigt, tot onmiddellijk bij de rivier te komen. En op dezen rug schuift zich het grootsche klooster *Melk* in het rivierlandschap naar voren, in terrassen aangelegd, met de gekoepelde kerk er boven, — een meesterwerk, niet alleen van het Barok, maar van de Europeesche architectuur in het algemeen. Het moet gezegd: geen landschapsbeeld aan den Rijn is in schoonheid en majesteit hieraan gelijk. Jacob Prandauer, — een Neder-Oostenrijker — heeft hier een melodisch schilderachtig geheel van den eersten rang weten te scheppen. ☞ Een bibliotheekzaal bergt o.a. dit klooster, die een prestatie is van de barokke ruimtekunst, rijk versierd met snijwerk, en met een plafondschildering, die een hoofdwerk van Oostenrijksche fresco-kunst vertegenwoordigt. De bibliotheek zelve, die 50.000 deelen omvat, is in de kringen der wetenschap wijd en zijd beroemd. ☞ Aan de zuidzijde van den kloosterberg onder de laaggestrekte, lichte kloostermuren, waar de zon op een ontelbaar aantal ramen flikkert, ligt de oude stad *Melk* met haar vriendelijke kleine huizen en aardige marktplein. Het Nibelungenlied zingt van een burchtheer *Astold*, die op dezen heuvelrug zijn burcht had; later stond hier een burcht van den Hongaarschen vorst *Gizzo*, als een bolwerk, gericht tegen de Duitsche Oostmark, en daarna die van de Babenbergsche markgraven, die, toen zij hun hoofdzetel naar den *Kahlenberg* bij *Weenen* verlegden, hun bezit aan de Benedictijnen afstonden. ☞ Verder stroomafwaarts gaat onze reis. De bergen aan den linkeroever worden hooger en meer beboscht, en daar waar ook aan den rechteroever de hoogere boschruggen tot aan de rivier loopen, groet ons reeds van verre het mooie eenvoudige kasteel *Schönbühel*, dat op een rotsterras in de rivier uitgebouwd is. Acht eeuwen lang heeft op dit terras burcht of kasteel gestaan; een paar bronzen kanonnen kijken over den stroom uit en droomen nog van tijden waarin ook de oorlog nog een menscheijk handwerk was. Vóór ons wordt het dal nauwer en donkerder tusschen de boschruggen, die zich hier steeds hooger in elkaar schuiven, tot op een hoogte van bijna duizend meter, en steeds weer den stroom tegen willen houden in zijn loop. Dit is een blik in het ongestoorde leven der natuur; prachtig is deze aanblik in den herfst, als onder het wisselend licht van een laat-gouden zon en de schaduwen van voortjilende wolken de symfonie van een in kleuren gloeiend bosch opstijgt om weer weg te sterven, en zich 's avonds,

als de kleuren dooven, in het violette donker van het dal de eerste nevels vormen en vergaan, om, al opstijgend in de heldere lucht te vergaan. Steeds weer klinken dan, als een verre waldhoorn of een zachte fluit, de gedichten van *Eichendorff* in ons op:

Wer einmal tief und durstig
hat getrunken,
Den zieht zu sich hinab die
Wunderquelle,
Dass er melodisch mit zieht
selbst als Welle
Auf der die Welt sich bricht
in tausend Funken.

☞ Van den stroomgod *Agez* zingt hier de sage, en van de *Donau-nimf Wachhild* die hier een kort aardsch geluk vond. Daar waar de stroom met een bocht naar het Noorden gaat, liggen stil met hun lichte huizen de beide kleine plaatsjes *Aggsbach* aan beide oevers, en vanuit de hoogte op een rots

die naar voren springt, als een gierennest, ziet de ruïne *Aggstein* op ons neer. Men getrooste zich de moeite den weg van ongeveer een uur naar boven af te leggen, men zal er geen spijt van hebben! ☞ *Joching* en *Wösendorf*, verder stroomopwaarts liggende, zijn eveneens rijk aan mooie eenvoudige huizen uit de 16e eeuw, en in deze streek waar zoo veel wijn groeit, hebben ook de rijke kloosters *St. Pölten* en *St. Florian* hun hoeven voor den wijnoogst, vriendelijke gebouwen, zooals van zelf spreekt in barok.

(Wordt vervolgd)

F. WASCHNITUS

Foto Osterr. Lichtbilder

DOOR DE WACHAU. EEN HOEKJE IN WEISSENKIRCHEN

IN HET RIJK DER STILTE

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

DE SCHRIK DER LUCHT. (Vervolg)

TENSLOTTE gaf een ver vooruit stekende landtong den stroom een andere richting en werd de schuit hobbelend en slingerend naar den tegenoverliggenden oever gedreven. Hier gleed zij door een zeldzaam gelukk'g toeval langs een smal pad van bijna effen water. Maar als tegenwicht voor dit buitenkansje werd zij plotseling door een tegenstrooming gegrepen, uit het kalme water geslingerd en over een zandbank gesleurd. Aan den voet van die bank werd ze bijna onder het water bedolven. De man hield zich met kracht en macht aan de verschansing vast; en het veulen viel door een gelukkig toeval in en niet uit de schuit. Tegen dat het weer omhoog gekrabbeld was, had de boot haar evenwicht herkrepen en schoot in een wilden chaos van rotsen en versnellingen vlak bij het land. Hier stootte ze tegen een steenblok, helde over tot ze bijna op haar kant stond en wierp het kleine dier overboord. Daar de logge schuit even later weer vrij kwam, werd het veulen in haar zorg meegeslept en zou er subiet een eind aan zijn avonturen zijn gekomen als de man niet onmiddellijk had ingegrepen. Voor het oogenblik zijn eigen hachelijke positie vergetend, haalde hij zijn mes te voorschijn en

sneed het touw door. Zoo bevrijd, kreeg het veulen zijn kop boven water en deed een heldhaftige poging om het strand te bereiken, dat nu op vijf el afstand lag. Onnoodig te zeggen dat hij niet veel kon uitrichten tegen die woeste versnellingen, maar dat weinige was juis genoeg, want het bracht hem in den greep van een sterke tegenstrooming. Even later werd hij met kracht in ondiep water geworpen. Terwijl hij worstelde om vasten grond onder de voeten te krijgen, zag hij de schuit slingerend en zwaaiend stroom-af drijven. Toen stond hij, zonder te weten hoe, op drogen grond. De watervallen loeiden achter hem. Zij zouden wellicht elk oogenblik naar boven kunnen stormen en hem weer meesleuren. Blind en ziek van angst draafde hij het bosch in en rolde, zonder te weten waarheen, weg van het water. Ten slotte zonk hij met knikkende knieën neer in het diepe gras van een door een beekje bespoelde weide. ☞ Daar hij tot een sterk ras behoorde, kwam het bruine veulen spoedig weer op adem. Maar hij voelde zich onbehagelijk in de eenzaamheid der bosschen en de steeds donkerder schaduwen; dus at hij wat van het gras en begaf zich op weg om zijn oude woonplaats terug te vinden. Een diep geworteld instinct volgend, ging hij in de goede richting en drong door het dichte geboomte heen. ☞ Doch hij vorderde slechts langzaam. De schemering daalde snel tusschen de boomen neer en de duistere plekken vervulden zijn jong hart met vagen, maar grooten angst, zoodat hij telkens na een paar stappen bleef staan en achter zich om keek. Na korten tijd kwam hij uit op een ander open veld en opgemonterd door het licht, volgde hij zijn instinct, zoolang dit in de goede richting scheen te leiden. Eens zweefde een geruislooze schaduw met groote vleugels over zijn hoofd en hij sprong opzij met heftig en angstig gebriesch. Hij had nooit tevoren een uil gezien. En eens sprong hij haastig achteruit toen een jagende wezel vlak voor zijn voeten door het gras schoot. Maar niettegenstaande de angsten die zijn jong hart deden trillen, bleef hij verder loopen, gedreven door het verlangen naar de troostende zijde zijner moeder en den bekenden stal in de loods bij de veerboot. Toen hij het einde

van de open ruimte bereikte, vingen zijn luisterende ooren een vreemd geluid op, een soort dor gesuizel, dat uit den rand van het struikgewas kwam. Hij bleef staan en keek ongerust naar de plaats vanwaar het geluid kwam. Vlak voor hem lag de omgevallen, rottende stam van een olm welks wortels verborgen lagen in het struikgewas, terwijl de kruin uitstak in het gras en onkruid van de open ruimte. Terwijl het veulen er verbaasd naar stond te kijken trad een zwaargebouwd, kortpootig, grijskleurig dier bedekt met lange, trillende pennen uit het gebladerte en kwam langs den stam naar hem toekruipen. Het was niet grooter dan de zwart-en-witte hond die het veulen zoo vaak in den hof gezien had, maar zijn woeste oogjes en geweldige pennen maakten het veulen beangst. ☞ Het stekelvarken kwam recht op hem af met een kwaadaardig piepend gebrom. Het veulen deinsde snuivend een eind achteruit en bleef toen staan. Hij was nooit uit den weg gegaan voor den zwart-en-wit gevlechten hond. Waarom zou hij dan bang zijn voor dat logge, kleine schepsel? Maar toen het stekelvarken zoo dichtbij kwam, dat hij het met zijn neus had kunnen aanraken, beging hij die noodlottige vergissing niet, doch wierp zijn kop omhoog, draaide zich om en sloeg woest met zijn achterpooten achteruit. Een hoef trof het stekelvarken precies op zijn snuit en slingerde het hals over kop in het kreupelhout, waar het levenloos bleef liggen als een feestmaal voor den eersten den

besten roover die toevallig langs sloop. Heelemaal niet trotsch op zijn overwinning waarvan hij den omvang niet begreep, drong het veulen weer in het bosch door en vervolgde zijn reis. ☞ Inmiddels was de zon geheel verdwenen achter de begroeide heuvels en hier in het diepe woud scheen de duisternis plotseling te vallen. Nu maakte de angst zich zoo hevig van het veulen meester,

Foto C. J. Steenbergh

DE R. K. PARKKERK MET GEZICHT OP HET VOORHOUT TE 'S-GRAVENHAGE

dat hij bijna niet meer vooruit kon komen. Voortdurend loerde hij naar links en rechts, maar vooral achterom. Een schaduw dieper dan de omgeving — een boomstomp, een met mos begroeide steen — leek voor zijn beangste zinnen een bewegelijke gestalte, gereed om hem te bespringen. Soms sprong hij naar één kant, terwijl zijn jong hartje luid klopte in zijn borst met als enig resultaat dat hij aan de andere zijde een nog grotere schaduw bespeurde en weer terug sprong. Het rennen van een boschmuis over de droge dennenaalden deed hem trillen op zijn beenen. Ten slotte bemerkte hij twee groote, rechte stammen die dicht bij elkaar stonden voor een loodrecht opstijgende rots en dat herinnerde hem vaag aan de stijlen waartusschen de koeien stonden bij zijn moeder's stal in de loods. Voor zijn trillend hartje leek dit een soort van schuilplaats, vergeleken bij de eindeloze uitgestrektheid van het woud. Hij kon niet van zich verkrijgen door te loopen, maar drong zich zoo vast mogelijk tegen de beschuttende boomen aan en wachtte af. ☞ Hij had er uit den aard der zaak geen begrip van waar hij eigenlijk op wachtte, tenzij hij misschien een vaag idee had dat zijn doode moeder, of zijn eigenaar, of de man uit de veerboot hem zou komen halen en naar huis brengen. Zijn instinct vertelde hem dat de duisternis van het woud onbekende gevaren voor hem verborg, schoon zijn wél-bewaakte jeugd hem niet de gelegenheid had verschafte dit uit ervaring te leeren. Hoe jong hij ook was, nam hij een positie in die hem in staat stelde het beste gebruik te maken van zijn eigenaardige wapenen. (Slot volgt)

ONTVANGEN UITGAVEN

J. Kok, Dierkunde. Gron.—den Haag. J. B. Wolters, 1928. 8ste herziene druk. Serie: Handleiding bij het onderwijs aan land- en tuinbouwkursussen. Geïll. Prijs 1/0.85.